

КОЗОК КАРИНДОШЛАРИМИЗГА ОЧИК ХАТ

Азиз кариндошларим! Мусулмон биродарлар! Хаммангизга маълумдурки, Туркистон, демак — туркий эл бўлиб, мундаги халкнинг козоги, киргизи, сарти, ўзбеги, туркмени, татарни — хаммаси аслан... жахонгир... Темурнинг авлоди ёки ога-инисидурлар. Туркистондаги араб, хўжа ва сайидлар-да ўз тилларини йўқотиб, балки бил-кулли турклашиб ва хатто, арабликларини эсларидан чикориб... хар жихатдан бирлашиб кетгандурлар. Туркистоннинг энг оз шаҳарларида ва баъзи тоғларида бир оз форс, яъни тожиклар борки, алар хам камолан мусулмон ва сиз ила хаммазхабдурлар. Тирикчиликларининг ўзбеклардан фарқи йўқ даражададур.

Боурлар! Билингки, хозирда Туркистондаги барча халклар учун мухторият эълон килинди ва сиз билингки, ҳақ олинур, берилмас. Инчунин, мухторият-да олинур, берилмас. Яъни мухториятни Туркистон болаларининг ўзи бирлашиб, гайрат ила олурлар. Албатта, бошқалар тарафидан берилмас. Бошқаларнинг кўлидан келса, бермаслар. Биз бўшлиқ килсак ва Туркистондаги халклар бирлашиб, мухторият йўлига саъй килмасак, албатта, хозирги коғоз устидаги мухториятимизни хам йўқ килурлар, бул албатта, шундайдур ва бул сўзга ҳеч ким ихтилоф килолмайдур.

Энди ишлар шу ҳолда экан, биз хаммамиз, яъни киргиз, козок, ўзбек, туркман, араб, форс, ҳулас, Туркистондаги, Козогистондаги ва Туркменистондаги барча мусулмонлар ва хам мундаги яҳудий ва христианлар бирлашиб, иттифок ила шу мухториятнинг амалга келишига саъй ва эҳтимом этмоғимиз лозимдур. Агарда бизга ўз бошимизга, шариат, урф ва одатимизга мувофиқ тирикчилик килмок керак бўлса, хаммамиз вақтли низоъ ва "манман"ликни кўйиб, хамма нарсани эсимиздан чикориб, ёлгуз "мухторият" учун хар нимарсамизни фидо этмоғимиз лозимдур. Мундай фурсат ва замоннинг бизга кайтиб келиши маълум йўқ, кадрили билиб ишламок керакдур. Вақт ўтгандан сўнгра ўқинмок фойда этмас.

Шуни-да билингки, козок ўз бошига, шаҳар халқи ва атрофи ўз бошига ойрилиб, бошка-бошка мухторият килмокчи бўлганда, иккиси хам муддаога етмайдур. Сиз, козок кариндошларимиз, оре, чўлдасиз, аммо сиздан бир кўп, халклар хам шаҳарларда ва шаҳарлар теварагиндадур. Тирикчилик шундай нимарсаки, чўл ила шаҳар ва кишлок халқини бир-бирига боғлагандир. Бир-биридан ажралиб яшаёлмайдур. Шаҳар халқи ила бирлашиб мухториятни бошқарганда сизларга зарар келмай, балки фойда келур.

Мухториятни бошкармок учун ёлгуз сиз-да кифоят этмаганингиз каби, ёлгуз шаҳар ва атрофидаги халойик ҳам кифоят эмас, балки иккинги-да кераксиз. Шунда билинги, сизлар тургун халк ила бирлашиб мухторият қилган ила сиз ила тургун халк учун биргина навъ конун бўлмай, балки сизнинг тирикчилиги ва одатингизга мувофиқ алоҳида сиз учун нафълик конунлар ёзилур. Шариат ҳам кўчма ва чўл мусулмонларининг урф ва одатларига кенглик бергондир. Сиз ўйламангки, тургун халки ва ё шариати бизни қисадур. Ўй, билъақс, сизга кераклик одатларингизни сизга қолдириб, сиз учун сизнинг зиёли вакилларингиз конунлар тузайдурлар. Тоғ ва шаҳар халқлари учун-да, бошқа-бошқа конунлар тузалур.

Хатто, Туркистондаги баъзи уезд ва шаҳарлар учун алоҳида конунлар тузалур. На учунки, ҳамманинг тирикчилиги бир эмасдур. Яҳудий ва христианлар учун-да, бошқа конунлар туза олур. Хар бир халқнинг одат ва маъзабига риоя қилинур. Хулоса: мухториятни миллат мажлиси хар бир халқнинг нафъини қўзда тутуб; конун қиларар. Агарда сиз, козок биродарлар, тургун халқдан ажралиб, ўзга мухторият қилурмиз десангиз, мундан сиз-да ва тургун халқ-да зарар қўрар ва эҳтимолки, иккинги-да мухториятдан насиб бўлмас, азбаски қуч таралур.

Бобоқалонларимизнинг машҳур насиҳати бор, у ўз ўғулларига қилиб эдики, бирлашингиз. Масалан бир даста таёқни бирга боғласангиз, қимса синдирилмас. Агарда ажратсангиз, бирин-бирин хар қим синдурар. Мана, бобонгизнинг буйруғи.

Чирогларим! Бошқа халқлар, масалан, серблар, италянлар, арманлар, славянлар, поляклар ва бошқалар, хатто, дунёнинг у бир ўқидаги қариндошлари ила бирлашур эканлар, бошқа қатта ва қувватли давлатларга тобеъ бўлуб, ютилуб, хатто, тилини ўқотган ўз жинсдошларини ажратиб олиб, бирлашмоқга жон ва қучларини сарф этар эканлар, биз ўз ичимиздаги қариндошларимиздан айрилсак, уятдур, аҳмоқликдур. Турк томурига болта урмоқликдур.

Онгли козоклар ўйласинлар, тарихга қарасинлар, зиёли козоклар, Оврупонинг ихтилоф солиб, миллатларни ажратмоқ сиёсатига ва икки юзлигига қарасунлар эди. Бирлашгон Туркистон халқининг бўлунмоқига ўзимиз сабаб бўлмасак эди. Барча ихтилофчилар ва бошқалар-да, албатта, зарар қўрарлар ва алар ила баробар татарлар-да, биз-да, мундан зарар қўрурмиз ва ихтилофимизнинг жазосини тортармиз. У қулларимизга йиглармиз, аммо фойда этмас.

Чирогларим, бирлашайлик! Кўрасиз, бу кунги руслар-да бирлашмоқдадурлар. Энди бирлашмоқ замонидир. Агарда сиз айрилсангиз, туркман кариндошлар-да айрилса, Туркистон турклари уч ерга бўлиниб кетар ва барчага мухториятдан насиба чикмай колур. Еттисувдаги мусулмон кариндошларга ҳам айтатургон сўзим шулдур.

Ондаги христианларга келгунча, алар билсунларки, Еттисувда кўп бўлсалар-да, бутун тевааракларини мусулмонлар айлангириб олгон ва аларнинг-да бизнинг мухториятга кўшилмоклари, албатта, ўзлари учун лозим бўлгонидек, Туркистоннинг бошка жойларидаги руслар учун-да фойдалиқдур. Чунончи, алар кўшилса, миллат мажлисинда рус аъзолари кўпайур. Бизнинг мухториятимиз жорий бўлгондан сўнгра, Еттисув русларининг кўшулмасликлари асло мумкин эмасдур.

Ўлгуз сиз ила биз эмас, бутун Русия мусулмонларининг бирлашмоклари шаръан ва аклан фарздур.

"Оллохнинг ипига бирлашингиз ва таркалиб кетмангиз" Тангрининг сўзидур. Бошка газеталарнинг кўчирмаклари-да ражо ўлинур.

Самарканд, "Хуррият" газетаси, 1918 йил, 26 январ.